

БЕЛАРУСЬ У 1950-1990-я гг.

**1. Спробы
дэмакратызацыі
грамадства ў
гады “адлігі”
(1954-1964 гг.)**

5 сакавіка
1953 г.
памірае
І. Сталін

Барацьба за ўладу пасля смерці І. Сталіна

ЗАХАВАННЕ СТАЛІНСКАЙ СІСТЭМЫ	РЭФОРМА СТАЛІНСКАЙ СІСТЭМЫ
К. Варашылаў В. Молатаў Л. Кагановіч	Л. Берыя (растраляны ў 1953) Г. Маленкоў (зняты з пасады) М. Хрушчоў (з 13.09.1953 Першы сакратар ЦК КПСС, з 27.03. 1958 Старшыня СМ СССР)

1956 г. – XX з'езд партыі, даклад М. Хрушчова “**Аб кульце асобы і яго наступствах**”

Дэсталінізацыя і дэмакратызацыя грамадства:

- - вызваленне большасці асуджаных з ГУЛАГу
- - пачатак рэабілітацыі ахвяр сталінскіх рэпрэсій (каля 700 тыс.)
- - змяншэнне цэнзурнага кантролю ў СМІ і мастацтве
- - дэмантаж помнікаў Сталіну і пераймен

Супярэчнасці:

- Крытыка Сталіна, але не сістэмы
- Умацаванне ўлады Хрушчова

У грамадска-палітычным жыцці час праўлення М. Хрушчова атрымаў назву «адліга», якая наступіла пасля доўгай сталінскай зімы»:

- - дазвол друкаваць творы паэтаў і пісьменнікаў, забароненых пры Сталіне
- - большая адкрытасць СССР свету – 1957 г. – сусветны фестываль моладзі і студэнтаў у Маскве
- - новыя тэндэнцыі ў літаратуры, кіно, тэатры («шасцідзсятнікі»)

I.
Эрынбург

Поэты – «Шестидесятники»

Б.Ахмадулина

А.Вознесенский

Р.Рождественский

Е.Евтушенко

Антырэлігійная і нацыянальна палітыка

- Закрыццё і разбурэнне храмаў (*Фара Вітаўта ў Гродна*)
- Атэістычнае выхаванне моладзі (*забарона наведвання набажэнстваў моладзі да 18 г.*)
- Узмацненне русіфікацыі: перавод адукацыі на рускую мову, газет, перадач радыё, тэлебачання
- Ідэя зліцця нацыяў у адзіны савецкі народ і адмаўленне ад нацыянальных культур (*М. Хрушчоў: «Чым хутчэй мы пачнем гаварыць па-руску, тым хутчэй пабудуем камунізм»*)
- Пераслед нацыянальна арыентаваных дзеячаў (*артыкул Б. Сачанкі «Шанаваць родную мову, 1957 г.»*)

Гаспадарчыя рэформы

- 1957 г. Дэцэнтралізацыя кіравання эканомікай і перабудова кіравання прамысловасцю з **галіновага прынцыпу на тэрытарыяльны**: (ліквідаваліся 10 міністэрстваў і ствараліся тэрытарыяльныя органы – саўнаргасы). 1962 г. узбудаванне саўнаргасаў.

Вынік: рэформы не прынеслі кардынальных паляпшэнняў эканоміцы, а толькі ўзмацнілі прамыслова-кіраўнічую блытаніну.

- **НТР: развіццё неметалаёмкіх галін прамысловасці БССР** – прыборабудаванне і электроніка, хімічная прамысловасць (ускладненне экалагічнай сітуацыі), энергетыка
- **Сацыяльная пераарыентацыя прамысловасці** – павелічэнне аб'ёмаў вытворчасці тавараў народнага

Сельская гаспадарка

1953 – 1958 гг.:

*ажыўленне
сельскагаспадарчай
вытворчасці:*

- Павелічэнне
закупачных коштаў;
- Спісанне
запазычана сцяў,
памяншэнне падаткаў з
калгаснікаў і іх адмена
(1958);
- Засваенне цаліных
земляў;
- Умацаванне МТБ;
- Пашырэнне

1959 – 1964 гг.:

*умацаванне
адміністрацыйнага ціску
на аграрны сектар:*

- Ліквідацыя МТС і продаж
тэхнікі калгасам;
- Узбуйненне калгасаў,
стварэнне буйных
аграгаспадарак;
- Неабгрунтаванае
пашырэнне пасеваў
кукурузы і заданні па
загатоўцы мяса;
- Ганенні на падсобныя
сялянскія гаспадаркі (у
БССР амаль не было)

Сацыяльная палітыка

- Павышэнне мінімальнага заробку на 35%;
- Павелічэнне памераў пенсій у 2 разы;
- Разгортванне масавага жыллёвага будаўніцтва («хрушчоўкі»);
- Увядзенне грашовай аплаты працы калгаснікаў;
- Устанаўленне 7-гадзіннага рабочага дня;
- Адмена платы за навучанне;
- Урбанізацыя, працоўная міграцыя ў гарады

Вынікі гаспадарчых рэформ

- Рэзкае пагаршэнне эканамічнай сітуацыі
- Падзенне сельскагаспадарчай вытворчасці
- Пагаршэнне забеспячэння прадуктамі харчавання і рост коштаў
- Зніжэнне тарыфных расцэнкаў на вытворчасці
- Імпарт збожжа

**2. Грамадска-
палітычнае жыццё і
развіццё гаспадаркі
БССР у гады “застоя”
(1965 – 1985 гг.)**

• На пленуме ЦК КПСС у 1964 г. **М. С. Хрушчоў** быў абвінавачаны ў “валюнтарызме і суб’ектывізме” і зняты з пасады Першага сакратара ЦК КПСС.

• Генеральным сакратаром (1966) ЦК КПСС быў выбраны **Л.І. Брэжнеў**. Старшынёй Савета Міністраў СССР стаў **А.М. Касыгін**.

• Змянілася і кіраўніцтва БССР пасаду першага сакратара ЦК КПБ замест **К.Т. Мазурава**

Перыяд 1965-1985 гг. атрымаў назву “застой”

✓ Зварочванне працэсаў дэсталінізацыі і дэмакратызацыі грамадства:

- Спыненне працэсу рэабілітацыі рэпрэсаваных (каля 200 чал.)
- Узмацненне цэнзуры (пастанова ЦК КПСС “Аб павышэнні адказнасці кіраўнікоў органаў друку, радыё, тэлебачання, кінематаграфіі, устаноў культуры і мастацтва за ідэйна-палітычны ўзровень публікуемых матэрыялаў і рэпертуару”, 1969)
- Пашырэнне прымянення артыкулаў Крымінальнага кодэксу за антысавецкую прапаганду, захаванне і распаўсюджванне літаратуры такога зместу
- Замойчванне і адсутнасць крытыкі

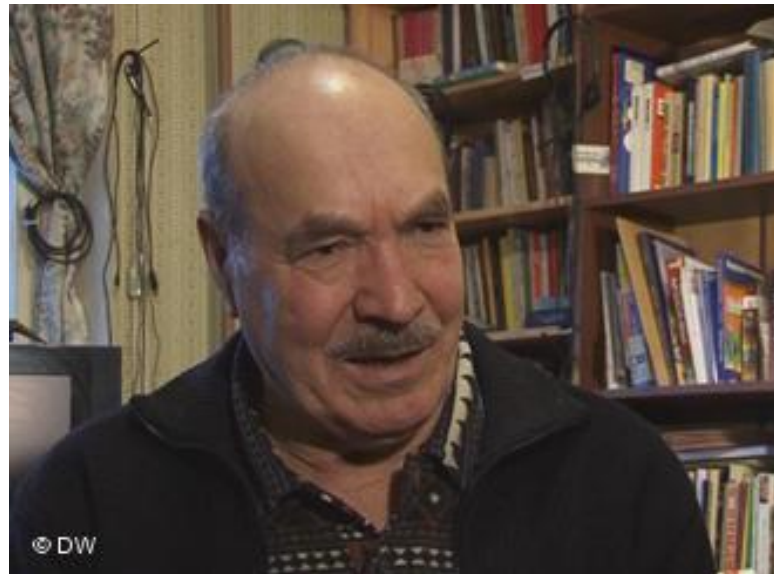
Вынік: з'яўленне **дысідэнцкага руху** – супрацьстаянне савецкай ідэалогіі без гвалтоўных метадаў барацьбы.

✓ **Формы** – індывідуальны супраціў, падпольныя гурткі і асяродкі, самвыдат

▣ **Агульнадэмакратычная плынь** – (А. Сахараў, А. Салжаніцын), М. Кукабака, група Ханжанкова

А.
Сахараў

М.
Кукабака

С.
Хажанкоў

- **Нацыянальная плынь** – акадэмічны асяродак (М.Чарняўскі, З.Пазняк), асяродак “На Паддашку” (Я.Кулік, А.Марачкін), “Беларуская майстроўня” (С.Дубавец, Г.Мацур)

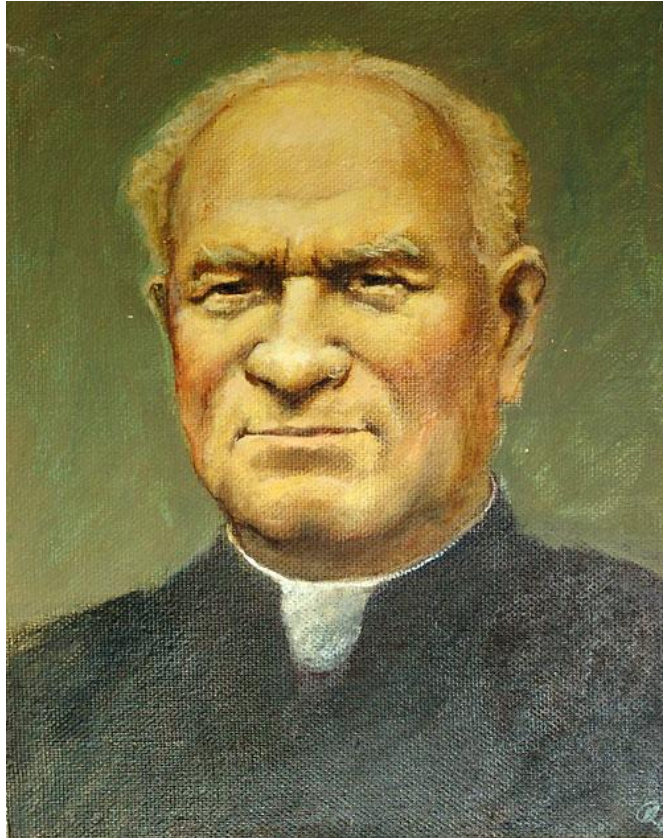

З.
Пазняк

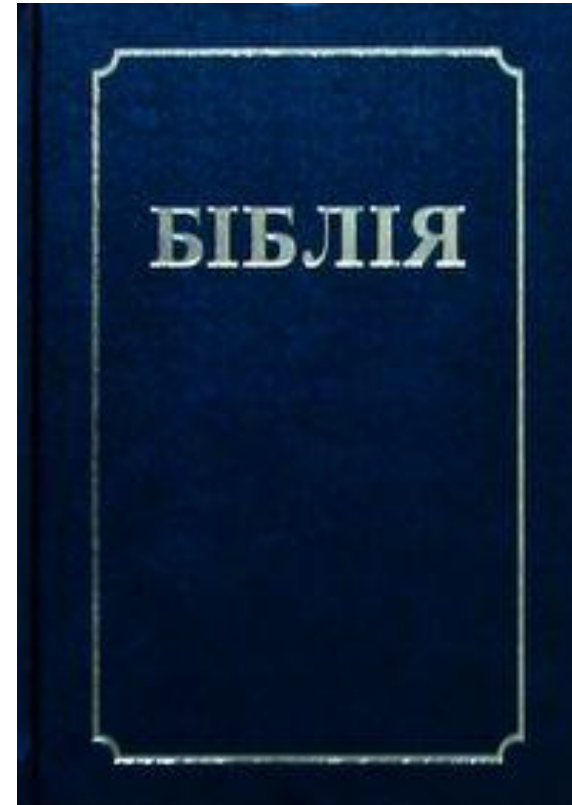

Беларуская
майстроўня

- **Релігійная плынь** – Э.Сабіла (баптызм), У.Чарняўскі (каталіцтва), В.Данілаў (уніяцтва)

кс. У.
Чарняўскі

- Метады барацьбы з дэсідэнцтвам – высылка, турэмнае зняволенне, прымусовая псіхіятрыя, звальненне з працы, вучобы, пазбаўленне савецкага грамадзянства

7 чалавек, якія выйшлі на Чырвоную плошчу ў Маскве 23.08.1968 г. супраць увядзення савецкіх войскаў у Чэхаславакію

Сообщение ТАСС

Указом Президиума Верховного Совета СССР за систематическое совершение действий, не совместимых с принадлежностью к гражданству СССР и наносящих ущерб Союзу Советских Социалистических Республик, лишен гражданства СССР и 13 февраля 1974 года выдворен за пределы Советского Союза Солженицын А. И.

Семья Солженицына сможет выехать к нему, как только сочтет необходимым.

✓ Замацаванні ўлады партыйнай наменклатуры (прывіляваны клас савецкага грамадства)

- Кантроль партыі над саветамі, прафсаюзамі, камсамолам
- Прывілеі наменклатуры ў размеркаванні матэрыяльных каштоўнасцяў
- Пратэкцыянізм і карупцыя

□ **Герантакратыя** – сталы ўзрост і слабое здароўе кіраўнікоў (сярэдні узрост членаў Палітбюро – 62 гады).

Вынік: Зніжэнне даверу народу да партыі і рост абыякавасці да савецкай ідэалогіі

Л. Брэжнеў і Э.
Хонекер

ГОСПОДИ! ПОМОГИ МНЕ ВЫЖИТЬ

СРЕДИ ЭТОЙ СМЕРТНОЙ ЛЮБВИ.

MEIN GOTT, HILF MIR, DIESE TÖDLICHE LIEBE ZU ÜBERLEBEN

✓ **Адсутнасць сур'ёзных узрушэнняў у палітычным жыцці краіны, сацыяльная стабільнасць і высокі ўзровень жыцця;**

- паляпшэнне матэрыяльнага становішча (жыллёвае пытанне, рост даходаў)
- рост спажывецкіх адносін да рэчаіснасці

Вынік: пашырэнне негатыўных з'яў – п'янства, наркаманіі, марнатраўства, крадзежу дзяржаўнай уласнасці, дэфіцыту і спекулянства

Канстытуцыі СССР 1977 г. і БССР 1978 замацавалі кіруючую ролю КПСС і канцэпцыю “развітога сацыялізму”

Дэкларавалася:

1. Высокі эканамічны патэнцыял
2. Поўнае панаванне дзяржаўнай уласнасці
3. Адзінства савецкага народа
4. Вядучая і накіроўваючая роля партыі, як “партыі усяго народа”

Рэальнае становішча:

1. Асутнасць мадэрнізацыі гаспадаркі, нарастанне тэхнічнага і тэхналагічнага адставання ад капіталістычных краін
2. Незацікаўленасць працоўных у выніках сваёй працы, сацыяльная ўраўнілаўка, “цэневая эканоміка”
3. Ігнараванне этнічнай разнастайнасці народаў СССР, татальная русіфікацыя
4. Вынішчэнне

Эканамічныя рэформы 1965 г. ("касыгінскія")

Мэты:

- Павелічэнне тэмпаў развіцця і павышэнне ўзроўню жыцця насельніцтва
- Пераход ад экстенсіўнай да інтэнсіўнай мадэлі эканомікі

Прамысловасць:

- Скарачэнне планавых паказнікаў са 100 да 8
- Ацэнка эфектыўнасці працы прадпрыемства па аб'ёму рэалізацыі прадукцыі
- Павышэнне самастойнасці прадпрыемстваў, гаспадарчы разлік
- Стварэнне на прадпрыемствах грашовых фондаў для развіцця вытворчасці, матэрыяльнага стымулявання, сацыяльнага забеспячэння
- Змена сістэмы кіравання вытворчасцю – ліквідацыя саўнаргасаў і аднаўленне міністэрстваў.

Сельская гаспадарка:

- Цвёрды і нязменны план на 5 гадоў для кожнага суб'екта гаспадарання
- Павышэнне закупачных коштаў на с/г прадукцыю ў 1,5-2 разы, 50% надбаўка за звышпланавую прадукцыю
- Умацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы калгасаў
- Павышэнне самастойнасці калгасаў, элементы гаспадарчага разліку
- Зняцце абмежаванняў на ўтрыманне ўласных гаспадарак
- Спецыялізацыя с/г па зонах і ўнутры раёнаў, стварэнне адзінага аграпрамысловага комплексу рэспублікі.
- Разгортванне меліярацыйных работ і павелічэнне пасяўных плошчаў

Вынікі рэформы

- 8-я пяцігодка (1966-1970) стала самай паспяховай за ўвесь час існавання СССР (“залатая пяцігодка”)
- У БССР уведзена ў эксплуатацыю 78 буйных прадпрыемстваў, 222 вытворчых і навукова-вытворчых аб’яднанняў (оптыка-механічнае аб’яднанне і інш.)
- Вызначальны напрамак набылі энергетыка, машына- і прыборабудаванне, хімія і нафтахімія, электроніка і радыёэлектроніка, вытворчасць мінеральных угнаенняў
- Сельская гаспадарка стала рэнтабельна

Згортванне рэформ

- Адсутнасць падтрымкі рэформ сярод партыйнага кіраўніцтва, перамога кансерватыўнага крыла
- Прыярытэт ідэалогіі над эканамічнымі метадамі, нежаданне рэфармаваць камандна-адміністрацыйную сістэму
- Экспарт энерганосбітаў і магчымасць забяспечваць матэрыяльны ўзровень жыцця насельніцтва без структурных рэформ
- **Вынік:** зніжэнне тэмпаў і тармажэнне сацыяльна-эканамічнага развіцця,

Нарастанне крызісных з'яў

- У пач. 80-х гг. крызіс у с/г: не расла ўраджайнасць, страты прадукцыі пры ўборцы, транспарціроўцы і захоўванні (20-49%)
- Абвастрэнне харчовай праблемы: рост закупаў харчавання за мяжой, увядзенне нарміраванага спажывання
- Стварэнне Аграрна-прамысловага комплексу СССР (Белаграпрам) і прыняцце Харчовай праграмы (1982) – не выканалі сваёй функцыі
- Рост даходаў не забяспечваўся адпаведным ростам выпуску тавараў народнага спажывання, што прыводзіла да дэфіцыту, чэргаў, росквіту ценявой эканомікі
- Пагаршэнне экалагічнага становішча ў

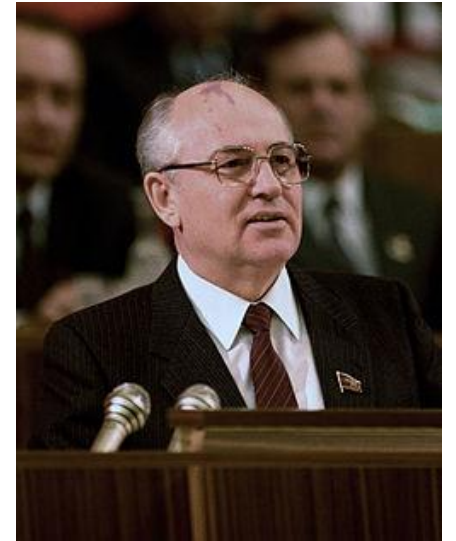
СССР на міжнародній арені

- **2-я пал. 60-х** – абвастрэнне канфрантацыі з Захадам (вайна ў В’єтнаме (1964-1975), увод войск у Чэхаславакію (1968), канфлікт з Кітаем (1969))
- **к. 60 – 1 пал. 70-х гг.** – міжнародная разрадка, паляпшэнне адносін СССР з Захадам, спыненне гонкі ўзбраенняў (дагавор аб прадухіленні ядзернай вайны, сумесны касмічны прэкт СССР і ЗША (Саюз-Апалон), усталяванне адносін з ФРГ)
- **к. 70 – 1 пал. 80-х гг.** – абвастрэнне канфрантацыі (“экспарт рэвалюцыі”, вайна СССР у Афганістане (1979-1989гг.))

**3. Палітыка
“перабудовы”.
Распад СССР
(1985-1991 гг.)**

- 1982 г. – памірае Л.І. Брэжнеў
- Генеральным сакратаром ЦК КПСС становіцца **Ю.У. Андропай**, пачынаецца барацьба з карупцыяй і ўмацаванне дысцыпліны, нарастае канфрантацыя з Захадам
- У 1984 г. кіраўніком краіны становіцца **К.У. Чарненка**, кароткі перыяд вяртання “застою”
- У 1985 г. Генеральным сакратаром ЦК КПСС выбраны самы малады член Палітбюро **М.С.**

Мэты “перабудовы”

- Дэмакратызацыя палітычнай сістэмы і грамадства.
- Рэфармаванне эканомікі, “паскарэнне сацыяльна-эканамічнага развіцця”.
- Разрадка ў знешняй палітыцы, спыненне гонкі ўзбраенняў.

Мерапрыемствы

- Палітыка галоснасці і дэмакратызацыі – стварэнне сацыялізму “з чалавечым тварам”
- Адмена цэнзуры (друкуюцца забароненыя пісьменнікі, дэсідэнтны)

- Аднаўленне працэсаў “дэсталінізацыі”

- рэабілітацыя ахвяр сталінскіх рэпрэсій – 130 тыс.
- 14.06.1988 створана урадавая камісія па расследаванню месца масавага растрэлу у Курапатах

- Абуджэнне нацыянальнай свядомасці, цікавасць да мовы, гісторыі і культуры. Таварыствы “Талака”, “Паходня”, “Узгор’е”

- У 1987-89 гг. адбываецца палітызацыя дзейнасці грамадскіх арганізацый, яны выступаюць з крытыкай палітыкі ўладаў
- **30.10.1988** – “Дзяды” – масавае шэсце у Курапаты, якое было разогнана ўладамі
- 1989 – стварэнне Беларускага народнага фронту

- Адмена артыкула аб кіруючай ролі КПСС
- Стварэнне пастаяннага парламента Вярхоўнага Савета СССР (1989) і Вярхоўнага савета БССР (1990) на альтэрнатыўнай аснове (на 310 месцаў 1769 кандыдатаў), увядзенне пасады Прэзідэнта СССР (1990) і выбары М.С. Гарбачова
- Старшыня Вярхоўнага Савета БССР – **М. Дземянцей**

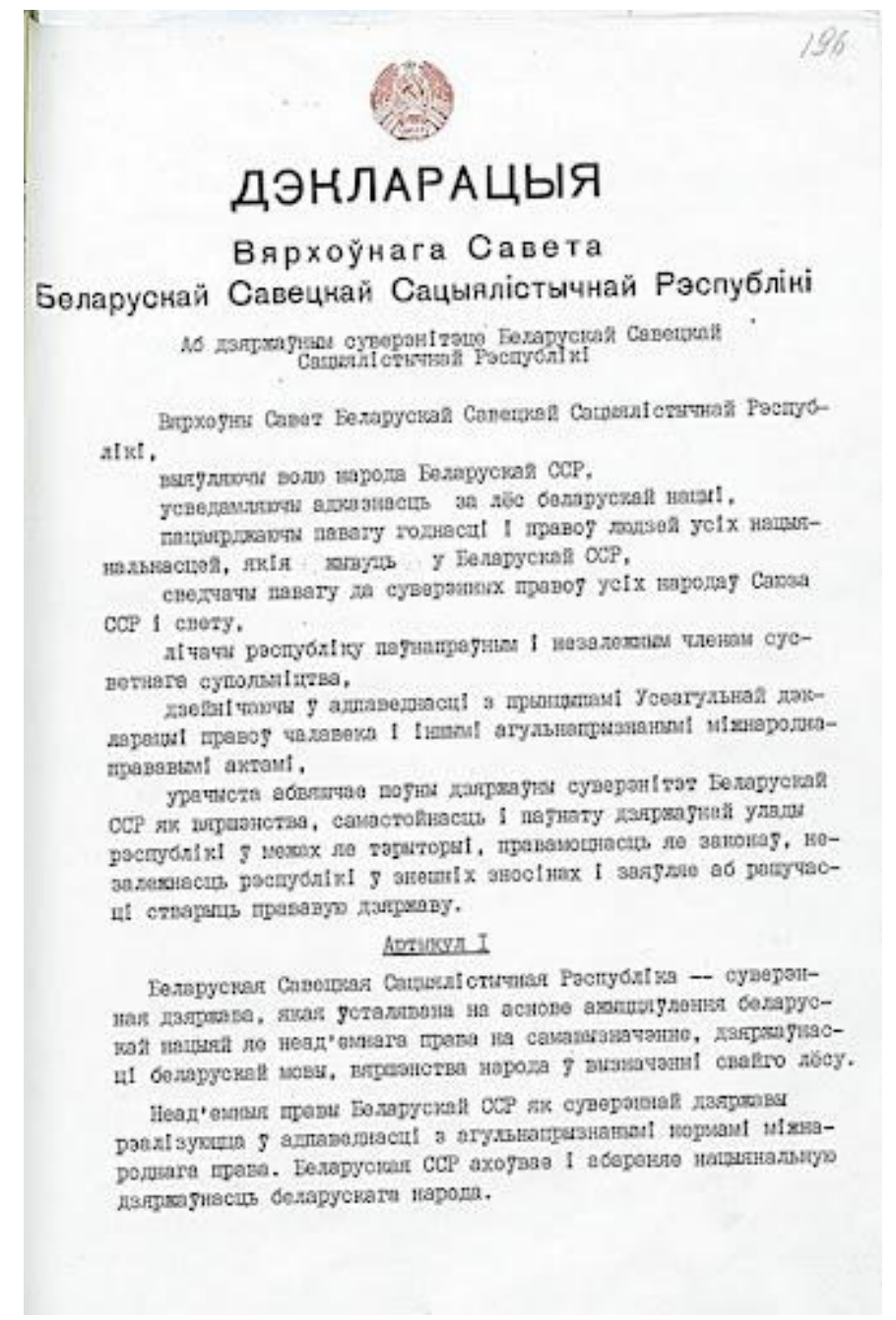
Мікалай
Дземянцей

У парламенце
фарміруецца
апазіцыйная
фракцыя (дэпутаты
ад БНФ)

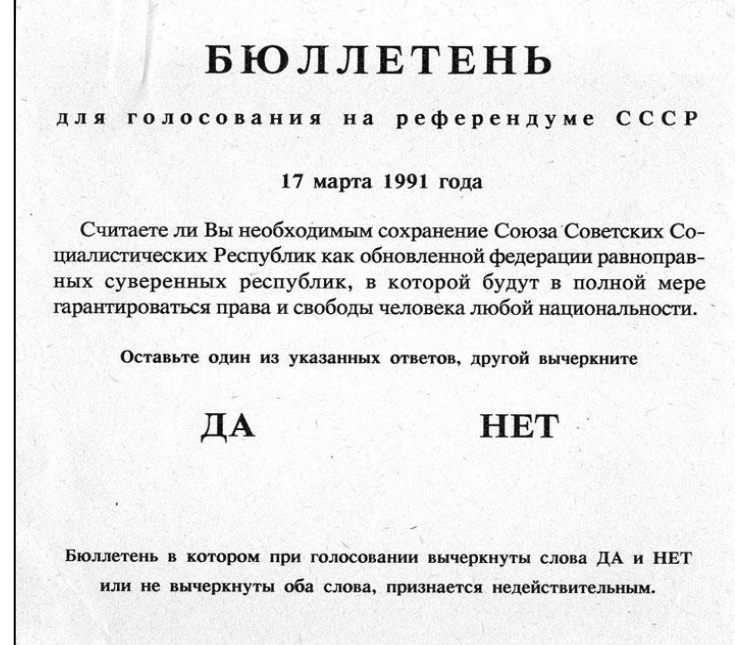
• **27 ліпеня 1990** Вярхоўны савет БССР прымае **Дэкларацыю аб дзяржаўным суверэнітэце БССР**

• *Беларусь абвешчалася суверэннай дзяржавай, атрымала права на стварэнне ўласнага нацыянальнага банка і грашовай сістэмы, сваіх узброеных сілаў, права на заключэнне добраахвотных саюзаў з іншымі дзяржавамі.*

• Дата прыняцця гэтай Дэкларацыі была абвешчана Днём Незалежнасці Рэспублікі Беларусь (1990-1995)

- Абвастрэнне міжнацыянальных адносін у СССР і “парад суверэнiтэтаў” (1988-1991) – прыярытэт рэспубліканскага заканадаўства над саюзным
- Патрэба ў вырашэнні далейшага лёсу СССР
- **17.03.1991** – Усесаюзны рэферэндум аб захаванні СССР
- За захаванне Саюзу ў абноўленай форме (Саюз Суверэнных Дзяржаў) выказалася 76%, у БССР – 82,7%
- Падпісанне новага Саюзнага дагавору было прызначана на **20 жніўня 1991 г.**

- **19.08.1991** частка кіраўніцтва КПСС арганізавала спробу дзяржаўнага перавароту, мэта якога захаванне СССР і адхіленне ад улады прэзідэнта СССР М.С.Гарбачова
- Быў створаны Дзяржаўны камітэт па надзвычайным становішчы (ГКЧП), які абвясціў сябе ўладай і ўвёў надзвычайнае становішча
- **21 жніўня** канстытуцыйная улада была адноўлена, а КПСС забаронена

- **25.08.1991** – прыняты Закон “Аб наданні статусу канстытуцыйнага закона Дэкларацыі Вярхоўнага Савета БССР аб дзяржаўным суверэнітэце БССР”

- **19.09.1991** – законы
 - “Аб назве БССР” – Рэспубліка Беларусь
 - “Аб дзяржаўным сцягу”
 - “Аб дзяржаўным гербе”

- Першым кіраўніком незалежнай Рэспублікі Беларусь стаў Старшыня Вярхоўнага Савета **С.С. Шушкевіч**

- Прэм'ер-міністрам (кіраўнік ураду) – **В.Ф. Кебіч**

**С.
Шушкевіч**

**В.
Кебіч**

- **7-8.12.1991** – кіраўнікі Расіі (Б.Ельцын), Украіны (Л.Краўчук) і Беларусі (С.Шушкевіч) падпісалі пагадненне аб спыненні існавання СССР і стварэнні СНД (Садружнасць Незалежных Дзяржаў)

Этапы эканамічнага рэфармавання

1. 1985-86 (паскарэнне)

- 1) Выкарыстанне “скрытых рэзерваў”
(максімальная загрузка вытворчых магутнасцяў, шматзменная праца; умацаванне працоўнай дысцыпліны; прапановы рацыяналізатараў; развіццё сацспаборніцтва).
- 2) Антыалкагольная кампанія.
- 3) Барьцьба з “непрацоўнымі даходамі”
- 4) Дзяржпрыёмка.

Вынік: рост колькасці аварый, скарачэнне даходаў ад продажу спіртнога, павелічэнне адміністрацыйнага апарату

26 красавіка 1986 – аварыя на Чарнобыльскай АЭС

- 23% тэрыторыі БССР забруджана
- Выведзена з абароту каля 20% с/г угоддзяў
- Ліквідавана 415 населеных пунктаў
- Агульныя страты: 32 гадавыя бюджэты БССР

2. 1987-89 (увядзенне элементаў рынку)

- Пашырэнне самастойнасці прадпрыемстваў, пераход на гаспадарчы разлік і самафінансаванне
- З'яўленне прыватнага сектару (кааперацыя)
- Арэнда зямлі і ўвядзення новых форм гаспадарання у с/г (агракамбінаты, фермерства)
- Скарачэнне выдаткаў на ВПК
- Скарачэнне міністэрств і ведамств
- Адмена манаполіі дзяржавы на знешнеэканамічную дзейнасць (СП)

Вынікі: легалізацыя “цэнявой эканомікі”, таварны голад, увядзенне талонаў,

3. 1989-1991 (пераход да рынку)

- Паэтапная прыватызацыя
- Абмежаванне эканамічнай улады цэнтра

Вынікі: развал эканамічных сувязяў паміж рэспублікамі, рост інфляцыі, беспрацоўя, збядненне насельніцтва

Асаблівасці Беларусі: больш мяккая форма негатыўных працэсаў за кошт назапашанага патэнцыялу.

“Новае палітычнае мысленне”

- Змена знешнепалітычнага курсу СССР, адыход ад канфрантацыі з Захадам
- Курс на раззбраенне
- Вывад войск з Аўганістана (1989)
- Аб'яднанне ФРГ і ГДР (1990)
- **Вынік:** канец «халоднай вайны»

Вынікі “перабудовы”

пазітыўныя

- Разбурэнне таталітарнай сістэмы
- Замацаванне палітычных свабод і свабоды сумлення
- Стварэнне пастаяннага парламента
- Пачатак дэмілітарызацыі краіны
- Ліквідацыя гонкі ўзбраенняў і ваеннага супрацьстаяння дзяржаў

негатыўныя

- Абвастрэнне міжнацыянальных супярэчнасцяў у СССР
- Пагаршэнне сацыяльна-эканамічнага становішча насельніцтва
- Паслабленне ўлады ў цэнтры і на месцах
- Парушэнне эканамічных сувязяў паміж рэспублікамі
- Паслабленне абароназдольнасці ўсіх рэспублік

4. Адукацыя і навука БССР ў 1944-1985 гг.

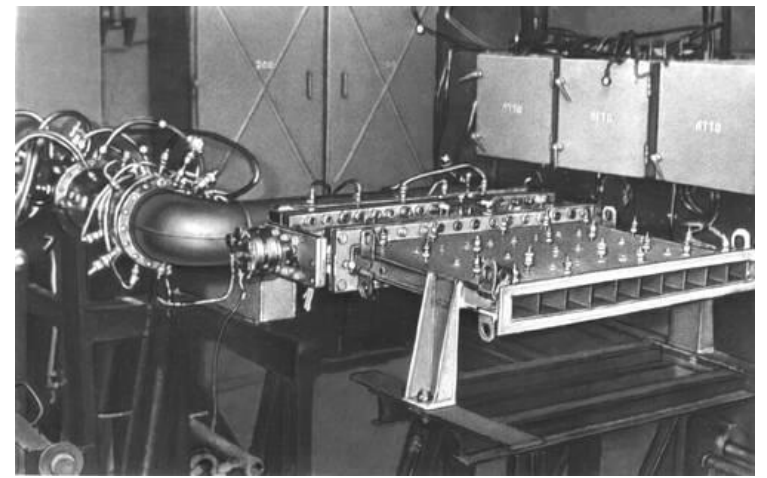
сяр. 40 – сяр. 50-х гг.

- Аднаўленне матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстаноў адукацыі і навукі
- Недахоп настаўнікаў, выкладчыкаў, вучоных
- Да 1950 г. адноўлена сетка сярэдняй, сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі, створана наоў у Заходняй Беларусі
- Пераход да ўсеагульнага 7-гадовага навучання
- Стварэнне вячэрніх школ рабочай і сельскай моладзі
- Вяртаюцца з эвакуацыі і аднаўляюць працу ВНУ – БДУ, педінстытуты, кансерваторыя, БПІ, медыцынскі інстытут
- Ствараюцца новыя ВНУ – Беларускі тэатральны інстытут (1945), Мінскі дзяржаўны інстытут замежных моў (1948), (29 ВНУ у 1950 г. у БССР).
- Заідэлагізаванасць навукі, дзяленне на “сацыялістычную” і “капіталістычную”
- Тэндэнцыя – скарачэнне навучання на беларускай мове, выкараненне

сяр. 50 – сяр. 60-х гг.

- 1958 г. – рэформа адукацыі па увядзенню політэхнічнага навучання і працоўнага выхавання.
- 1959/60 гг. – ператварэнне сямігодкаў у васьмігодкі, сярэдніх 10-гадовых у 11-гадовыя з вытворчым навучаннем (з 1964 вяртанне назад), стварэнне пры школах майстэрняў
- 1959 г. – Міністэрства вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыі БССР
- Стварэнне новых ВНУ
- Узмацненне русіфікацыі – вывучэнне беларускай мовы на выбар бацькоў, поўная русіфікацыя ВНУ

- Павелічэнне асігнаванняў, рост колькасці навуковых устаноў і навуковых работнікаў, асваенне космасу, атамная энэргетыка
- Вядучая роля – Акадэмія навук БССР (*стварэнне новых інстытутаў і навуковых накірункаў*).
- Галіновая навука – аўтаматызацыя і рабатызацыя прамысловасці
- **Тэндэнцыі** - слабое пранікненне навуковых дасягненняў у прамысловасць, ідэалагічныя абмежаванні развіцця сацыяльна-эканамічнага прасцягнення

сяр 60 – 80-я гг.

- Увядзенне трохгадовай пачатковай адукацыі, усеагульнай сярэдняй адукацыі
- Павелічэнне колькасці ВНУ да 33, колькасці выпускнікоў у 3 разы (ад 1950 г.)
- Дэнацыяналізацыя вучэбна-выхаваўчага працэсу, нігілізм у адносінах да мовы і культуры
- Высокія дасягненні ў галіне матэматыкі, оптыкі, спектраскапіі, паўправаднікоў (35 дзяржпрэмій СССР)